

19.1.2017

53/050/2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetus- ja kulttuuriministeriö

29. 01. 2017

adno 16 040 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 29.11.2016 dnro OKM/16/040/2016

**YLIOPPILASTUTKINNON HYÖDYNTÄMISTÄ KORKEAKOULUJEN OPISKELIJAVALINTAMENETTELYISSÄ
POHTINEEN TYÖRYHMÄN MUISTIO JA YLIOPPILASTUTKINNON KEHITTÄMINEN**

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt muun muassa Opetushallituksen lausuntoa muistiosta Valmiina valintoihin – Ylioppilastutkinnon parempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2016:37). Samassa yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt toisen työryhmän työtä varten näkemyksiä, miten ylioppilastutkintoa tulisi kehittää. Opetushallitus toteaa opetus- ja kulttuuriministeriön antaman lausuntolomakkeen mukaisesti jaoteltuna lausuntonaan seuraavaa:

Lausunnonantajataho

1. Lausunnonantajan tyyppi *

- yliopisto
- ammattikorkeakoulu
- korkeakoulujen yhteistyöorganisaatio
- korkeakoulujen (alakohtainen) yhteistyöverkosto
- lukiokoulutuksen järjestäjä
- ammatillisen koulutuksen järjestäjä
- työnantajajärjestö
- työntekijäjärjestö
- ministeriö
- valtion virasto
- muu

2. Lausunnonantaja *

Lausunnonantajan (organisaatio) nimi:
Opetushallitus

Lausunnon lähettäjä (henkilö):
Ylitarkastaja Maija-Liisa Ojala

Puhelinnumero
029 533 1160

Sähköpostiosoite:
maija-liisa.ojala(at)oph.fi

Raportin luvut ja työryhmän johtopäätökset

Korkeakoulujen valintamenettelyjen nykytila (luku 2)

3. Vastaavatko raportin luvussa 2 *Korkeakoulujen valintamenettelyjen nykytila* esitetty ja erityisesti työryhmän johtopäätökset (s.32–33) lausunnonantajan näkemystä? *

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

4. Tarkempia näkemyksiä raportin luvusta 2

Valintaperusteet vaihtelevat alakohtaisesti ja ratkaisut valintaperusteista tehdään vuodeksi kerrallaan silloinkin, kun niissä ei tapahdu juurikaan muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Opiskelijan on vaikea opintojen aikana ennakoida valmistautumista opiskelijavalintoihin. Ennakointia vaikeuttavat myös ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanojen pisteytystapojen vaihtelu eri aloilla. Järjestelmää on tarkoituksenmukaista kehittää pysyvämmäksi ja ennakoitavammaksi. Jos toisen asteen koulutuksen aloittajilla on koulutuksen alkaessa jo tiedossa korkeakoulujen opiskelijavalinnan perusteet ja menettelyt, se helpottaisi sekä opiskelijoiden valmistautumista opiskelijavalintoihin että opiskelijoiden ohjaamista lukiosta korkeakouluihin.

Työryhmän tekemissä johtopäätöksissä todetaan ”Pääsykoevaltaisista valintaperusteista johtuen hakijat voivat pääosin hakeutua tosissaan vain yhteen hakukohteeseen – yhteishaussa 70 % paikan vastaanottaneista ottaa paikan ensimmäiseltä hakutoiveeltaan.” Ammattikorkeakoulujen pääsykokeet ovat toisentyypisiä kuin yliopistojen ja usein samalla kokeella voi hakeutua yhtä useampaan hakukohteeseen. Tällöin pääsykoevaltaiset valintaperusteet eivät välttämättä selitä samassa määrin opiskelupaikan vastaanottamista ensimmäiseltä hakutoiveelta kuin yliopistopuolella. Osa jättää myös ottamatta vastaan alemman hakutoiveen opiskelupaikan, koska pelkää menettävänsä ensikertalaisuusstatuksensa vastaanottamalla vähemmän mieluisan opiskelupaikan.

Korkeakoulujen pääsykoejärjestelmää pidetään raskaana ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistuneille abiturienteille, joille korkeakoulut ovat keskeinen jatkokoulutusväylä. Ammatillisen toisen asteen koulutuksen päättävien opetus jatkuu pitkään keväällä, mikä vaikeuttaa myös näiden hakijoiden mahdollisuuksia valmistautumista korkeakoulujen pääsykokeisiin.

Koulutusten kuvaukset Opintopolku.fi:ssä poikkeavat toisistaan osin koulutusten erilaisuudesta johtuen. Kuvaukset on kirjoitettu pääosin korkeakouluissa korkeakoulun näkökulmasta, jolloin hakijoiden näkökulma ja/tai ohjauksellisuus ovat jääneet niissä ehkä vähemmälle huomiolle. Koulutustiedotuksen kehittämistä varten voisi pohtia mahdollisuutta muodostaa erillinen Koulutustiedotus-ryhmä, jossa olisi korkeakoulujen, Opetushallituksen ja opinto-ohjaajien edustus.

Ehdotus Töissä.fi -palvelun tietosisältöjen liittämisestä ja linkittämisestä koulutuksen kuvauksiin on periaatteessa kannatettava, mutta se edellyttäisi laajaa suunnittelu- ja tuottamistyötä. Siihen tarvittaisiin sekä hankevaiheessa että myöhemmin ylläpitovaiheessa jatkuva erillinen resursointi. Voisi pohtia, olisiko koulutuskuvauksiin tarvetta linkittää myös työ- ja elinkeinoministeriön Ammattinetti, jotta huomioon voitaisiin ottaa myös muita koulutuksia kuin korkeakoulujen koulutuksia.

Luvun johtopäätöksissä todetaan muun muassa, että käytäntöjä on välttämätöntä kehittää hakuaikojen ja valintoihin liittyvän päätöksenteon välisen ajan lyhentämiseksi. Nykymallissa pelkkä todistusvalintojen lisääminen ei riitä merkittävästi nopeuttamaan ainakaan yhteishaun tulosten valmistumista. Jos hakuaika on jo tammikuussa osaan hakukohteista, ei todistusvalinnan tuloksia saada selville ennen ylioppilastutkinnon tulosten valmistumista toukokuun loppupuolella.

Ylioppilastutkinto ja lukioaikaiset muut suoritukset (luku 3)

5. Vastaavatko raportin luvussa 3 *Ylioppilastutkinto ja lukioaikaiset muut suoritukset* esitetty ja erityisesti työryhmän johtopäätökset (s.40–41) lausunnonantajan näkemystä? *

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

6. Tarkempia näkemyksiä raportin luvusta 3

Ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden tehtävät laaditaan lukion pakollisten ja valtakunnallisten syventävien kurssien pohjalta, jolloin niillä on selkeä kytkentä lukion opetussuunnitelman perusteisiin ja valtakunnallinen pohja. Ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanojen käyttäminen opiskelijavalinnoissa edellyttää myös, että yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa tunnettaisiin riittävästi lukion opetussuunnitelman perusteet sekä ylioppilastutkinnon lähtökohdat, rakenne ja arviointimenettelyt.

Todistusvalintojen mahdollisesti lisääntyessä ja ylioppilastutkinnon uudistuessa tulee pohdittavaksi, miten ja missä määrin eri vuosina ylioppilastutkinnon suoritaneiden arvosanat ovat vertailukelpoisia keskenään. Tätä tulisi tarkastella kansallisesti kokonaisuutena. Yksi vaihtoehto olisi rajoittaa todistusvalinnat koskemaan vain tietyn vuoden jälkeen ylioppilaaksi valmistuneita. Aikaisemmin ylioppilaaksi valmistuneet eivät ole olleet tietoisia ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanojen kasvavasta merkityksestä opiskelijavalinnoissa.

Muistiossa kuvataan ylioppilastutkinnon kokeiden digitalisointia ja sen mahdollisuuksia painottaen digitaalisuuden olevan nuorille tuttua ja luontevaa nostaan esille sen heijastuminen mahdollisiin korkeakoulujen pääsykokeisiin. Akateemisten taitojen kannalta on edelleen tärkeää, että kokelaat osaavat lukea ja kirjoittaa laajojakin tiedonalalle ominaisia tekstejä, joihin lukio-opinnoissa tutustutaan ja joita korkeakouluopinnoissa hyödynnetään.

Muistiossa mainitun ryhmäkokeen toteuttaminen osana ylioppilastutkinnon koetta herättää paljon kysymyksiä (esimerkiksi mitattaisiinko suorituksia yksilön vai ryhmän yhteisenä suorituksena ja miten oikeudenmukainen arviointi olisi eri opiskelijoiden osalta heidän hakeutuessaan jatko-opintoihin jne.). Muistiossa mainitaan myös ylioppilastutkinnon kokeiden tehtävien tehtäväpankki, jossa tehtäviä voisi säilyttää ”uudelleenkäyttöä” varten. Tällä hetkellä ylioppilastutkinnon koetehtäviä käytetään laajasti lukiodien harjoitusmateriaalina, mihin tehtäväpankki saattaisi vaikuttaa. Harjoitusmateriaalikäyttöä tukee myös hyvän vastauksen piirteiden julkaiseminen.

Ylioppilastutkinnon kokeiden lisäksi opiskelijat antavat muita lukioaikaisia näyttöjä, joiden nykyistä laajempaa käyttöä opiskelijavalinnoissaan korkeakoulut voisivat selvittää. Näitä ovat lukion suullisen kielitaidon koe, lukiodiplomit sekä puheviestintätaitojen päättökoe. Lukiossa suoritettava suullisen kielitaidon koe liittyy valtakunnalliseen syventävään kurssiin. Lukiodiplomien ja puheviestintätaitojen kokeen käytössä on huolena se, että kaikissa lukioissa ei ole mahdollisuuksia niiden suorittamiseen. Puheviestintätaitojen päättökoe on käytössä lukiokoulutuksen lisäksi ammatillisessa koulutuksessa. Lukiodiplomit ja puheviestintätaitojen päättökoe ovat lukiossa vakiintuneita ja niiden huomioiminen nykyisistä laajemmin korkeakoulujen opiskelijahaussa kannustaisi lukioita järjestämään niiden suoritushallinnollisia nykyistä laajemmin.

Muistion mukaan jatkotyössä on mahdollista selvittää, pitäisikö opintopolku.fi-palvelun osaksi kehittää Opetushallituksen, Ylioppilastutkintolautakunnan ja korkeakoulujen yhteistyönä korkeakoulutusta nuorille avaava sekä korkeakoulujen ja toisen asteen yhteistyötä tukeva palvelu, johon koottaisiin korkeakoulujen toisen asteen opiskelijoille suunnattuja sisältöjä, kuten ”näyteikkunakursseja”, tehtäviä ja toisen asteen opiskelijoille sopivia avoimia verkkokursseja. Opiskelijoiden, korkeakouluun hakevien ja opinto-ohjaajien olisi helppo löytää tiedot tutusta paikasta. Ennen hankkeen mahdollista käynnistämistä olisi jatkoselvittelyssä kartoitettava kuitenkin hankkeen hyödyt, kustannukset ja riskit sekä hankevaiheen ja ylläpidon tarvitsemat resurssit.

Akateemiset taidot, motivaatio, kiinnostus ja soveltuvuus (luku 4)

7. Vastaavatko raportin luvussa 4 *Akateemiset taidot, motivaatio, kiinnostus ja soveltuvuus* esitetty ja erityisesti työryhmän johtopäätökset (s.49–50) lausunnonantajan näkemystä? *

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

8. Tarkempia näkemyksiä raportin luvusta 4

Opiskelijavalinnalla tulisi löytää hakijoiden joukosta ne hakijat, jotka todennäköisimmin selviytyvät korkeakouluopinnoistaan ja joilla on riittävä motivaatio opintojensa suorittamiseen. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen lähtökohtana on tar-

koituksenmukaista pitää toisen asteen opintojen aikana hankittua osaamistasoa. Korkeakoulujen pääsykokeista luopumisen perusteena eivät tulisi olla pelkästään säästösyyt. Keskeistä on tarjota nuorille tasa-arvoiset mahdollisuudet jatkaa opintoja joustavasti ja nopeuttaa mahdollisuuksien mukaan siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Pääsykokeisiin valmistautumiseen liittyy paljon paineita. Näitä korkeakouluun pyrkimistävän muutos voisi vähentää, mutta samalla on vaarana niiden siirtyminen lukioaikaiseen opiskeluun ja menestymiseen siinä.

Monilla opiskelijoista lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanat saattavat olla heikkoja eri syistä (murrosikä, tietämättömyys omista tulo-levaisuuden suunnitelmista, haastava elämäntilanne perheessä jne.). Osa ylioppilastutkinnon suorittaneista on tehnyt epäonnistuneita valintoja lukioaikanaan, koska opiskelijalla ei ole ollut tietoa, mihin ammattiin hän haluaa suuntautua. Pääsykokeet ovat tarjonneet mahdollisuuden paikata lukio-opinnoissa lukematta tai suorittamatta jääneitä asioita. Lukion alussa moni elää vielä murrosikää, ja tulo-levaisuuden suunnitelmat ovat auki. Olisi myös huomioitava, että aivojen kehittyminen jatkuu vielä pitkään yli täysi-ikäisyyden. Jos korkeakoulujen pääsykokeista luovuttaisiin kokonaan, se voisi lisätä tarvetta pitempiin opiskeluaikoihin lukiossa sekä joustaviin mahdollisuuksiin suorittaa lisää opintoja aikuisten lukiokoulutuksessa.

Laaja-alaistuvissa koulutusohjelmissä on paljon vaihtelua alan sisälläkin, eikä soveltuvuutta ole helppo määrittää ja mitata. Vaikka soveltuvuus alalle myös kehittyy ajan mittaan, joillakin aloilla olisi kuitenkin tarvetta pohtia myös soveltuvuusnäkökulmaa opiskelijoita valittaessa.

Korkean vetovoiman aloilla pelkkä todistusvalinta ei välttämättä riitä tuottamaan riittävää erottelukykä hakijoiden välillä. Jos käytetään ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanoja tarkempia tietoja erottelun saamiseksi, tulee erityisesti ongelmaksi eri vuosina ylioppilaaksi valmistuneiden tietojen vertailukelpoisuus. Ongelmana on myös, että esimerkiksi myöhemmin opiskelumotivaationsa löytäneiden hakijoiden tai ammatillisen koulutuksen suorittaneiden on aika vaikeaa päästä opiskelemaan aloille, joille opiskelijoiksi valikoituu hyvin homogeeninen aikaisemmissa opinnoissaan menestynyt hakijajoukko. Esimerkiksi opettajankoulutuksessa ei välttämättä ole tarkoituksenmukaisinta, että lähes kaikki opiskelemaan hyväksytyt ovat huippuarvosanoin opintonsa suorittaneita.

Matalan vetovoiman aloilla laajamittainen todistusvalintoihin siirtyminen voisi jossain määrin lisätä vetovoimaa, kun alalle sisäänpääsy voisi joillekin hakijoille helpottua, kun ei tarvitsisi valmistautua ja osallistua erilliseen pääsykokeeseen.

Pääsykokeista luopuminen edellyttää opinto-ohjauksen lisäämistä lukiossa. Todistusvalintojen lisääntymisen myötä korostuisi se, että nuoren etu olisi tietää jo lukion alkuvaiheessa, mille alalle tai aloille hän haluaa jatkossa hakeutua. Toisen asteen opiskelijoille olisi tarpeen tarjota enemmän mahdollisuuksia tutustua korkeakouluopintoihin jo toisen asteen opintojen aikana. Tällöin hakijalla olisi tietoa korkeakouluopinnoista ja mahdollisesti myös alasta, jolle hän on hakeutumassa.

Kaikilla aloilla pelkästään todistusvalintoihin siirtyminen ei ole tarkoituksenmukaista. Alojen erityispiirteitä olisi voitava ottaa huomioon esimerkiksi opettajankoulutuksessa.

Valintojen dynamiikka, kustannukset ja koulutuksellinen tasa-arvo (luku 5)

9. Vastaavatko raportin luvussa 5 *Valintojen dynamiikka, kustannukset ja koulutuksellinen tasa-arvo* esitetty ja erityisesti työryhmän johtopäätökset (s.55–56) lausunnonantajan näkemystä? *

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

10. Tarkempia näkemyksiä raportin luvusta 5

Opiskelijavalintojen perusteiden painottuminen todistusvalintoihin vähentäisi painetta valmennuskursseihin. Valmennuskurssien merkityksen vähentäminen korkeakouluhauissa edistää koulutuksellista tasa-arvoa. Se on sinänsä kannatettava suuntaus. Kaikilla nuorilla ei ole varaa valmennuskursseihin, ja jotkut jättävät kokonaan hakematta korkeakouluihin ajatellen, että ilman valmennuskurssia ei voi saada opiskelupaikkaa. Hakumenettelyjen kehittämisessä on tarpeellista ottaa huomioon myös sukupuolien välinen tasa-arvo.

Jos valintaperusteet ovat hyvissä ajoin tiedossa, todistusvalinta voisi ohjata ammattisuuntautumisensa jo lukiossa tietävän opiskelijan valintoja ja tukea häntä niissä. Opiskelijalle, joka ei tiedä jatko-opintosuunnitelmiaan lukiossa, tilanne on ongelmallisempi. Paineet menestyä ylioppilastutkinnon kokeissa voivat kasvaa, joskin kokeita on mahdollista uusia.

Motivaatiota ja asennetta työskentelyyn kasvatetaan koko koulupolun ajan ja kaikki edeltävät opinnot ovat omalla tavallaan merkityksellisiä. Opintojen tärkeyttä tukisi ylioppilastutkinnon ja lukiossa suoritettujen opintojen merkityksen lisääminen opiskelijahauissa. Samalla on kuitenkin varmistettava, että ne, jotka eivät ole käyneet lukiota tai jotka ovat epäonnistuneet ylioppilastutkinnon kokeissa, eivät menetä mahdollisuuksiaan jatko-opintoihin. Todistusvalintojen lisääntyessä myös toisen mahdollisuuden vaihtoehtoista on huolehdittava. Tätä olisi tarpeen selvittää ja konkretisoida.

Tasa-arvokysymys on myös eri vuosien ylioppilaiden arvosanojen keskinäinen vertailukelpoisuus. Hakijoilla olisi oltava mahdollisuudet hakeutua heitä kiinnostaviin koulutusvaihtoehtoihin säädösten sallimalla tavalla riippumatta edeltävien opintojen suoritusajankohdista.

Valmennuskurssitoimintaa saattaisi todistusvalinnan yleistyessä keskittyä jatkossa ylioppilastutkinnon kokeisiin valmistautumiseen tai valmennuskurssien sijaan voitaisiin käydä suorittamassa yksittäisiä lukiokursseja aikuisten lukiokoulutuksessa, jos sitä järjestetään paikkakunnalla. Valmennuskursseja tarjoavat yritykset joutuisivat tällöin kuitenkin kilpailemaan laadukkaan lukio-opetuksen kanssa, kun taas pääsykokeisiin valmistautumisessa ei vastaavaa kilpailijaa nykyisellään ole. Jo nykyisin on tarjolla ylioppilastutkinnon kokeisiin valmistavia valmennuskursseja. Ylioppilastutkinnon kokeissa menestyminen auttaa hakijaa laajemmin kuin yh-

teen pääsykokeeseen valmistava valmennuskurssi. On todennäköistä, että valmennuskeskukset löytävät liiketoiminnan kohteen jatkossakin korkeakoulujen opiskelijavalintamenettelyistä. Jo nykyisin esimerkiksi ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan sähköiseen esivalintakokeeseen on tarjolla valmennuskursseja.

Ylioppilastutkinnon aiempaa parempi hyödyntäminen – ehdotukset (luku 6)

11. Vastaavatko raportin luvussa 6 *Ylioppilastutkinnon aiempaa parempi hyödyntäminen – ehdotukset* esitetty ja erityisesti työryhmän johtopäätökset (s.69–70) lausunnonantajan näkemystä? *

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

12. Tarkempia näkemyksiä raportin luvusta 6

Toisen asteen koulutus kestää kolme vuotta, jolloin korkeakoulujen opiskelijavalinnan valintaperusteiden signaali vaikutus voi näkyä vasta pitemmällä aikavälillä. Muistiossa korostetaan erityisesti toisen kotimaisen kielen ruotsin ja pitkän matematiikan painottamista opiskelijavalinnoissa. Myös kielitaidon monipuolistamista todetaan voitavan tukea pisteytyksellä, joka huomioisi nykyistä useampia kielten ylioppilastutkinnon koesuorituksia. Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että myös muut oppiaineet kuten esimerkiksi reaaliaineet opettavat korkeakouluopinnoissakin tarvittavia geneerisiä akateemisia valmiuksia. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat eivät ole toisen asteen koulutuksen kehittämisen ensisijainen lähtökohta.

Työryhmän muistiossa on tuotu esille erilaisia malleja ja menettelyjä ylioppilastutkinnon pisteytyksestä ja erottelukyvyn parantamisesta. Muistion mukaan työryhmä on tehnyt kyselyn korkeakoulujen johdolle pisteytysmallien kannatuksesta. Erilaisten pisteytysmallien ja mahdollisten painokertoimien käytön soveltuvuutta ja tarkempaa vaikutusta opiskelijavalintoihin ja opiskeluun olisi selvitettävä tarkemmin jatkovalmistelussa. Esimerkiksi mallina A esitetyn valtakunnallisten kursien määrään perustuvan skaalauksen voi arvioida vaikuttavan eri aineiden opiskeluun ja asettavan oppiaineet lukiossa uudenaikaiseen kilpailutilanteeseen keskenään. Harkittavaksi tulisi myös, olisiko pisteytysmalleja useita vai yksi pisteitysmalli, jossa korkeakoulut painottavat arvosanoja haluamallaan tavalla. Jatkotyössä voisi selvittää myös, voitaisiinko Opintopolku.fi-palveluun tuottaa laskuri, joka käyttäisi korkeakoulujen hakukohteilleen merkitsemiä painotuksia ja jonka avulla hakijat voivat laskea pisteitään.

International Baccalaureate (IB), European Baccalaureate (EB) ja Reifeprüfung [Deutsche Internationale Abitur (DIA)] -tutkintojen arvosanojen pisteitysmallien yhdenmukaistaminen valtakunnallisesti olisi tärkeää. Valtakunnalliseen KOSKI-palveluun olisi sisällytettävä mahdollisimman pian tiedot myös EB ja Reifeprüfung (DIA) -tutkinnoista. Projektissa on rajattu, että ensivaiheessa digitaalisesti saatavilla ovat ainoastaan IB-tutkintojen arvosanat.

Opiskelijavalintoja pohdittaessa on huomattava, että ”ammattillisen tutkinnon suorittaneet” on heterogeeninen hakijaryhmä, joka muodostuu ammatti- tai erikoisammattitutkinnon suorittaneista ja ammatillisen perustutkinnonkin suorittaneista. Osalla on myös aikaisemmin suoritettuja tutkintoja kuten opistoasteen tutkintoja. Tämä lisää haastetta tehdä todistusvalintoja ammatillisen koulutuksen suorittaneiden osalta. Ammattikorkeakoulut ovat luopuneet ammatillisen tutkinnon arvosanojen pisteyttämisestä kevään 2016 valinnoissa ja ammatillisen tutkinnon suorittaneet valitaan valintakokeiden perusteella. Työryhmä kiinnittää muistiossaan (sivu 63) huomiota myös siihen, että ammatillisen koulutuksen arvosanat eivät ole vastaavalla tavalla vertailukelpoisia kuin ylioppilastutkinnon arvosanat. Ammatillisten koulutuksen yhteisten tutkinnon osien arvosanat ovat usein käytännössä myös yhdistelmiä (esimerkiksi kieli- ja viestintäaineet yhdessä, siis äidinkieli ja vieraat kielet). Erillisen työryhmän perustaminen selvittämään opiskelijavalintoja tämän ryhmän osalta on tarpeen erityisesti ammattikorkeakoulujen näkökulmasta, jossa ammatillisen koulutuksen suorittaneet ovat merkittävä hakijaryhmä. Jatkotyössä tulisi pohdittavaksi myös sähköisten tietojärjestelmien asettamat rajoitukset. Jatkoselvittelyyn sisältyisivät muun muassa hakeminen ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkinnon perusteella sekä pelkän lukion oppimäärän perusteella, samoin kysymys mahdollisen hakijaryhmittelyn käytöstä ja sen vaikutuksista oikeudenmukaiseen ja yhdenvertaiseen opiskelijavalintaan.

Muistion mukaan niin sanottu toinen mahdollisuus osaamisen näyttämiseen tulisi järjestää ensisijaisesti ylioppilastutkinnon kokeiden uusimisen kautta. Ylioppilastutkinnon kokeiden nykyistä yleisempi uusiminen lisäisi jossain määrin työtä lukioidissa ja ylioppilastutkintolautakunnassa. Osa hakijoista on suorittanut ylioppilastutkinnon paljon aikaisemmin, jolloin kokeet ovat olleet erityyppisiä. Yksittäisen ylioppilastutkinnon kokeen uusiminen ei välttämättä auttaisi hakijaa saamaan todellista mahdollisuutta päästä korkeakouluopintoihin. Näissä tilanteissa pääsykokeeseen valmistautuminen saattaisi kuitenkin olla hakijan kannalta toivotumpi vaihtoehto.

Muistiossa tuodaan esille vaihtoehto, että pääsykoe voitaisiin järjestää vain osalle hakijoista. Tämä tarjoaisi mahdollisuuden osaamisen näyttämiseen niille, jotka eivät ole suorittaneet ylioppilastutkintoa. Pääsykokeeseen tulisi voida osallistua myös niiden ylioppilastutkinnon kokeen suorittaneiden, joiden kokeesta on pitkä aika tai jotka ovat mielestään epäonnistuneet kokeessa. Tämä voisi olla esimerkiksi mahdollinen siirtymäajan käytäntö.

Ulkomaisella pohjakoulutuksella hakevien opiskelijavalinnan kehittämistä varten voisi olla tarpeen perustaa myös erillinen työryhmä. Kansallisesti yhtenäisten mallien löytäminen helpottaisi haku- ja valintaprosesseja.

Korkeakoulujen pääsykokeet ovat tällä hetkellä maksuttomia. Jos ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanojen käyttöä korkeakouluhaussa laajennetaan, tulee pohdittavaksi kysymys kokeiden maksullisuudesta ja maksuttomuudesta kaikkien kokelaiden osalta yhdenvertaiseksi sekä tutkintojärjestelyjen resursseista. Jos tarkoituksena olisi saada ammatillisen koulutuksen opiskelijoita suorittamaan ylioppilastutkinnon koe 1–3 aineessa, tarvittaisiin kokeen järjestelyihin mahdollisesti uusia käytänteitä ja oletettavasti myös lisäresursseja.

Toimenpideohjelma

Alla kysytään lausunnonantajan kantaa kunkin sivuilla 11–12 esitetyn toimenpideohjelman kohdan toimeenpanoon.

13. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 1 toteuttamista: *Korkeakoulut ottavat vuoteen 2018 mennessä käyttöön opiskelijavalinnan, joka ei edellytä hakijalta pitkää valmentautumista. Asiasta on sovittu opetus- ja kulttuuriministeriön ja kunkin korkeakoulun välillä tulossopimuksissa vuosille 2017–2020. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

14. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 1

Aikataulu on haasteellinen. Hakijoiden oikeusturvan kannalta valintaperusteet olisi oltava tiedossa varhaisessa vaiheessa, ja niistä tulisi voida tiedottaa hyvissä ajoin. Myös hakujärjestelmiin tarvittavien muutosten tekeminen vie aikaa ja tarvitsee resursseja.

Hakijoille ja opinto-ohjaajille suunnatussa tiedotuksessa olisi syytä korostaa, että tämä ei vielä tarkoita laajamittaista todistusvalintaan siirtymistä. Tämän kohdan on tulkittu usein tarkoittavan sitä.

15. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 2 toteuttamista: *Korkeakoulujen opiskelijavalintojen tulee perustua pääsääntöisesti toisen asteen koulutuksen aikana hankittuun osaamiseen eikä esimerkiksi pääsykoekirjoista opiskeltaviin korkeakouluopintojen sisältöihin. Korkeakoulut kehittävät valintojen kokonaisuutta siten, että hakukäyttäytyminen itsessään heijastaa hakijoiden motivaatiota eikä sitä tarvitse erikseen mitata yksittäisillä kokeilla. Todistusvalintojen lisääminen on kustannusten näkökulmasta erityisen tärkeää vetovoimaisilla koulutusaloilla. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

16. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 2

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen perustuminen toisen asteen koulutuksessa saatuun osaamiseen on kannatettava lähtökohta. Tarvetta soveltuvuuden arviointiin lienee jatkossakin joillakin aloilla.

Ilmaisia ”Korkeakoulut kehittävät valintojen kokonaisuutta siten, että hakukäyttäytyminen itsessään heijastaa hakijoiden motivaatiota eikä sitä tarvitse erikseen

mitata yksittäisillä kokeilla” olisi tarpeen konkretisoida. Se johtaa helposti korkeakouluissa ensisijaisuuspisteiden antamiseen.

17. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 3 toteuttamista: *Toisen asteen tutkintojen todistuksia ja opintomenestystä voidaan hyödyntää korkeakoulujen valinnoissa aiempaa enemmän. Nykyinen ylioppilastutkinto tarjoaa korkeakouluille luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa tutkinnon suorittaneiden osaamisesta. Korkeakoulut lisäävät todistusvalintoja siten, että vuoteen 2020 mennessä pääosa opiskelijoista valitaan toisen asteen koulutuksen todistusten perusteella ja valtaosin ylioppilastutkinnon koetuloksien perusteella. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

18. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 3

Ylioppilastutkinnon kokeiden tulee jatkossakin perustua lukion opetussuunnitelman perusteisiin, jotta sitä voidaan hyödyntää opiskelijavalinnoissa.

Todistusvalintojen lisääminen voitaisiin aloittaa tulevina vuosina ylioppilastutkinnon suorittavista ja ehkä myös lähivuosina ylioppilastutkinnon suorittaneista. On pohdittava menettelyt, miten aiemmin ylioppilastutkinnon suorittaneet, ammatillisen koulutuksen tutkinnoilla hakevat, ulkomaisilla tutkinnoilla hakevat ja pelkän lukion oppimäärän perusteella hakevat voivat edelleen jatkossakin päästä opiskelemaan korkeakouluihin.

Epäselväksi jää, mitä ”pääosa” toimenpideohjelmassa tarkoittaa. Tulisiko toimenpideohjelmassa kuitenkin antaa mahdollisuus siihen, että kaikilla aloilla laajamittainen todistusvalinta ei ole välttämättä tarkoituksenmukainen?

19. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 4 toteuttamista: *Korkeakoulut muuttavat valintaperusteiden päivitysrytmiä siten, että erityisesti todistusten hyödyntämisen osalta valintaperusteet ovat nykyistä pysyvämpiä. Lukiolaisten tulee voida tietää opintojensa alkuvaiheessa, ennen kriittisiä ainevalintoja ja ylioppilastutkinnon kirjoittamisaikataulun suunnittelua, millaisilla perusteilla korkeakouluihin valitaan opiskelijoita lukio-opintojen päättyessä. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

20. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 4

Toimenpideohjelman ehdotuksen mukaan todistuksiin liittyvät valintatiedot olisivat nykyistä pysyvämpiä ja näin aikaisemmin hakijoiden tiedossa. Tämä on sinänsä hyvä tavoite sekä lukiolaisten että ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kannalta, samoin lukioden ja ammatillisten oppilaitosten kannalta.

Lukiolainen ei lukiota aloittaessaan läheskään aina tiedä, mille alalle hän aikoo suuntautua. Näin hän ei välttämättä kykene toimimaan korkeakouluvalintojen kannalta johdonmukaisesti. Lukioden oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelmissa painopistettä olisi pyrittävä siirtämään nykyistä varhaisempaan vaiheeseen, koska jo opintojen alkuvaiheessa tehtävät valinnat ja opinnoissa menestyminen vaikuttaisivat jatkossa aikaisempaa enemmän jatko-opintomahdollisuuksiin. Selkeät valintaperusteet ja käytännöt voivat toisaalta lisätä opiskelumotivaatiota ja pitkäjänteistä työskentelyä lukiossa.

21. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 5 toteuttamista: *Lisättäessä ylioppilastutkintoon perustuvia todistusvalintoja korkeakoulut uudistavat toissijaisia valintamenettelyjä hakeutumismahdollisuuksien varmistamiseksi erilaisissa elämäntilanteissa oleville. Korkeakoulut ottavat käyttöön erityisesti verkossa järjestettyä avointa korkeakouluopetusta ja digitaalisia suoritustapoja hyödyntäviä valintoja. Nämäkin haut voidaan järjestää osana yhteishakua.? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

22. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 5

Kaikilta osin todistusvalintoihin ei liene mahdollista siirtyä eikä ylioppilasarvosanojen korottaminen välttämättä aina ole paras vaihtoehto. Muitakin vaihtoehtoja olisi tarpeen tarjota. Tukea ja ohjausta verkossa järjestettyyn opetukseen ja digitaalisiin suoritustapoihin olisi tarjottava ja varmistettava tarpeen mukaan. Helsingin kaupungin Tulevaisuustiskin tapaista matalan kynnyksen toimintaa kannustamaan korkeakouluopintoihin voisi tarjota myös toisen asteen opintojen jälkeen. Avoimen korkeakouluopetuksen tai digitaalisten suoritustapojen vuoksi koulutuksia ei tulisi laittaa erillishakuihin, vaan nämä olisivat yksi valintatapa muiden joukossa, ja niiden kautta hakeutuminen voitaisiin järjestää yhteishaussa.

23. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 6 toteuttamista: *Yliopistot ja ammattikorkeakoulut valmistelevat vuoden 2017 aikana suositukset ylioppilastutkinnon yhteisiksi pisteytysmalleiksi yhdessä Ylioppilastutkintolautakunnan kanssa. Pisteytysmallien tulee olla käytettävissä sekä todistusvalinnoissa että mahdollisissa yhteispistevalinnoissa. Malleissa tulee huomioida IB-, EB- ja Reifeprüfung-tutkintojen arvosanojen pisteytys. Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kehitystyötä taloudellisesti. Erottelukyvyyn lisäämiseksi pisteytysmalleissa hyödynnetään ylioppilastutkinnon arvosanoja. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

24. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 6

On tarkoituksenmukaista aloittaa valtakunnallisten yhteisten ylioppilastutkinnon pisteytysmallien tarkempi selvittäminen ja ottaa malleissa huomioon International Baccalaureate (IB), European Baccalaureate (EB) ja Reifeprüfung [Deutsche Internationale Abitur (DIA)] -tutkintojen arvosanat. IB-, EB- ja Reifeprüfung/DIA-tutkinnot eroavat rakenteeltaan, oppimääriltään ja koetyypeiltään suomalaisesta ylioppilastutkinnosta, mikä lisää pisteytyksen vaikeutta. Työssä voitaisiin hyödyntää näiden tutkintojen asiantuntijoita kyseisistä kouluista. Huomiota olisi kiinnitettävä myös tutkinnon suorittaneiden yhdenvertaiseen kohteluun. Esimerkiksi IB-tutkinnon osalta menettelyt ja käytännöt eroavat nykyisellään.

Pisteytysmallien tulisi olla erottelukykyisiä, mutta myös oikeudenmukaisia eri vuosina ylioppilastutkinnon suorittaneille.

Tehtävä on haasteellinen ja siihen tulisi olla riittävästi aikaa. Toimenpideohjelman aikataulu on Opetushallituksen käsityksen mukaan tiukka asian hyvään valmisteluun.

25. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 7 toteuttamista: *Korkeakoulut huomioivat valintaperusteiden signaali vaikutukset lukioaikaisiin ai-nevalintoihin. Valintaperusteiden kautta korkeakoulut voivat vaikuttaa osaami- seen, joka korkeakoulutukseen hakeutuvilla on lukion päättyessä. Jos korkeakou- lut kokevat esimerkiksi matematiikan, ruotsin tai muun kielitaidon nykytason on- gelmalliseksi, voivat ne vaikuttaa lukiolaisten motivaatioon opiskella näitä aineita korostamalla niiden merkitystä valintaperusteissa laajasti ja viestimällä tästä sel- keästi. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

26. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 7

Lukiokoulutus on yleissivistävää koulutusta. Lukiokoulutuksen tavoitteena on ”tu- kea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, har- rastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeelli- sia tietoja ja taitoja”. Jatko-opintojen kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot ovat

yksi osa lukion tehtävää, eikä lukiokoulutusta ei voi muokata pelkästään opiskelijavalintojen ja jatko-opintojen näkökulmasta.

Toisen asteen oppilaitosten ja korkeakoulujen välillä voidaan tehdä yhteistyötä sekä opetuksen että opiskelijoiden näkökulmasta.

Oma kokonaisuutensa on, miten valintaperustemuutoksista viestitään. Siihen tulee panostaa valtakunnallisesti. Esimerkiksi Opintopolun opinto-ohjaajille suunnattua osiota voidaan hyödyntää ohjaajatahoille viestimisessä.

27. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 8 toteuttamista: *Ammatillisten tutkintojen hyödyntämisestä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen valinnoissa käynnistetään jatkotyö, johon osallistuvat korkeakoulujen ja koulutuksen järjestäjien edustajien lisäksi Opetushallitus ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Hakijat voidaan lain mukaan jakaa valinnoissa ryhmiin koulutustaustan mukaan. Kaikissa tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa samoja perusteita eri ryhmiin, esim. ylioppilastutkinnon ja ammatillisen tutkinnon suorittaneisiin. Ammatillisen koulutuksen suorittaneita tulisi tulevaisuudessa valita mahdollisimman moniin koulutuksiin ammatillisen koulutuksen todistusten perusteella. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

28. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 8

Jatkoselvittely on tarpeellista. Todistusvalintojen käytön lisääminen tuo uusia haasteita eri ryhmien hakeutumiseen jatko-opintoihin ja opiskelijoiden yhdenvertaiseen kohteluun valinnoissa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen näkökulmasta niihin tulevilla opiskelijoilla tulee olla sellainen osaaminen ja sellaiset valmiudet koulutustaustastaan riippumatta, että heillä on mahdollisuus menestyä opinnoissaan kyseisessä korkeakoulussa.

29. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 9 toteuttamista: *Niissä tapauksissa, joissa korkeakoulu haluaa edellyttää kaikilta hakijoilta vertailukelpoista näyttöä akateemisesta osaamisesta, voisi se oman pääsykokeen sijasta käyttää valintaperusteena yhtä, kahta tai kolmea ylioppilastutkinnon koetta myös ammatillisen tutkinnon suorittaneilta. Useilla aloilla yksi tutkinnon koe riittänee. Lukiolaki (L 629/1998 § 18a) mahdollistaa joustavan osallistumisen ylioppilastutkintoon ja sen kokeisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön ylioppilastutkinnon kehittämistarpeita kartoittava työryhmä voi ottaa kantaa 2017 alussa onko ylioppilastutkinnon osien suoritushallintomahdollisuuksia tarpeen tarkastella. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

30. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 9

On tarkoituksenmukaista tehdä lisäselvityksiä suunnitellun menettelyn vaikutuksista ja eri mahdollisuuksista osoittaa ja testata korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa korkeakouluopintojen edellyttämää akateemista osaamista.

Nykyiset säädökset mahdollistavat ylioppilastutkinnon yksittäisten kokeiden suorittamisen, mutta lukioilla ei ole velvollisuutta ottaa näitä opiskelijoita suorittamaan kokeita. Menettelyjä pohdittaessa on tarpeen ottaa huomioon, että ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamisesta aiheutuu kustannuksia opiskelijoiden lisäksi lukiolle ja ylioppilastutkintolautakunnalle.

31. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 10 toteuttamista: *Opetus- ja kulttuuriministeriö valmistelee lainsäädäntöön edellisen kohdan edellyttävät muutokset joko niin, että korkeakoulu voi edellyttää maksullisen ylioppilastutkinnon kokeen suorittamista ei-ylioppilaalta (YoL 8 §, AMKL 12 §) tai tekemällä tarvittavat muutokset ylioppilastutkinnon maksuihin. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

32. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 10

Ylioppilastutkinnon kokeen tulisi olla tasa-arvoisesti maksuton tai maksullinen sekä lukiota suorittaville että yksittäisiä kokeita tekeville. Jos toimenpide 9 mukaisia valintaperusteita otetaan käyttöön, on tämän asian pohtiminen edellytys sille. Myös lukioille ja ylioppilastutkintolautakunnalle aiheutuvat kustannukset olisi otettava huomioon mahdollisia säädösmuutoksia tehtäessä.

33. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 11 toteuttamista: *Soveltuvuuden mittaamisen kehittämisessä korkeakouluissa tulee lähtökohtana olla nykyistä tarkempi, mahdollisuuksien mukaan tutkimusnäyttöön perustuva, määrittely siitä, mitä soveltuvuudella tarkoitetaan ja miten sitä on syytä arvioida. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

34. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 11

Soveltuvuuden arvioinnille tulisi olla perusteltu tarve, ja sillä olisi voitava karsia alalle soveltumattomat pois. Opintojen tulisi tukea soveltuvuuden kehittymistä.

35. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 12 toteuttamista: *Ammattikorkeakoulut selvittävät vuonna 2017 kansainvälisten testien hyödyntämistä laajasti I syklin vieraskielisen korkeakoulutuksen opiskelijavalinnoissa ulkomaisten tutkinnon suorittaneiden osalta. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

36. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 12

Kansainvälisten testien käyttöä olisi hyvä selvittää tarkemmin. Tuloksia asiasta ei voida saada nopeasti, sillä testien käytöstä on vähän kokemusta. Lisäksi olisi tarpeen pohtia muita mahdollisia vaihtoehtoja, kuten esimerkiksi korkeakoulukelpoisuutta osoittavaa koetta ulkomaisen tutkinnon suorittaneille.

37. Kannattaako lausunnonantaja toimenpideohjelman kohdan 13 toteuttamista: *Opetus- ja kulttuuriministeriö laatii jatkotyönä suunnitelman yhdessä korkeakoulujen kanssa opiskelijavalintojen kehittämistä tukevan tutkimuksen tarpeesta. Opiskelijavalintojen tutkimuksessa on seurattava valintojen onnistumista, kansainvälisiä hyviä käytänteitä sekä muun muassa arvioitava soveltuvuskokeiden merkitystä valinnoissa. ? **

Lausunnonantajan näkemys

- kyllä
- kyllä pääosin
- ei pääosin
- ei
- ei kantaa

38. Tarkempia näkemyksiä toimenpideohjelman kohdasta 13

Tutkimussuunnitelman laadinta on kannatettavaa. Ajantasainen tutkimustieto opiskelijavalinnoista tukisi hallinnollista päätöksentekoa. Tutkimustulosten saa-

minen opiskelijavalintojen vaikutuksista ja onnistumisesta edellyttää riittävän pitkäkestoista tutkimusta, mikä vie vuosia.

Muita huomioita työryhmän raportista

39. Muita huomioita ja näkemyksiä raportista

Kaavaillun uudistuksen tavoitteet ovat periaatteellisesti kannatettavia. Parhaimmillaan uudistus vähentäisi kokeita ja joustavoittaisi opintopolkuja ja opiskelijoiden siirtymistä yliopistoihin ja korkeakouluihin. Ylioppilastutkinto ja sen erilliset kokeet antavat luotettavaa tietoa opiskelijoiden osaamisesta eri osa-alueilla ja tämän tiedon parempi hyödyntäminen olisi suotavaa. Kaavailtu uudistus lisäisi kuitenkin ylioppilastutkinnon painoarvoa opiskelijavalinnoissa sellaisessa mittakaavassa, että uudistuksen mahdolliset seuraukset ovat vaikeasti arvioitavissa.

Uudistuksen toteuttamisessa on painotettava lukion opetussuunnitelmien perusteiden merkitystä sekä lukio-opinnoissa että ylioppilastutkinnossa. Korkeakoulujen opiskelijavalinnat eivät voi ohjata ylioppilastutkintoa ja sen yksittäisiä kokeita.

Mahdollisen uudistuksen kannalta on tärkeää, että ylioppilastutkinnon merkityksen korostuminen opiskelijavalinnoissa ei sulkisi pois mahdollisuuksia jatko-opintoihin esimerkiksi niiltä, joiden lukiomenestys ei ollut paras mahdollinen. Tässä elämänvaiheessa monet nuoret eivät toimi rationaalisesti ja tavoitteellisesti jatko-opintojen kannalta. Mahdollisuuksia korkeakouluopintoihin on tarjottava myös hakijoille, jotka hakevat koulutukseen muun koulutuksen kuin lukion ja ylioppilastutkinnon pohjalta. On mahdollista, että suunniteltu uudistus voi vaikeuttaa tiettyjen opiskelijaryhmien pääsyä korkeakouluopintoihin. Esimerkiksi nuorina perusopetuksen loppuvaiheessa saapuneiden maahanmuuttajien kielitaidon kehittyminen voi vaatia enemmän aikaa kuin mitä lukio-opinnot mahdollistavat. Ylioppilastutkintoon kohdistuvien odotusten lisääntyessä on hyvin mahdollista, että kokeiden uusiminen lisääntyy ja tarkistuspyyntöjen ja valitusten määrä kasvaa. Suunniteltu uudistus tuo haasteita ylioppilastutkinnon käytäntöjen suhteen.

Suunniteltu uudistus voi aiheuttaa uudenlaisen kilpailutilanteen lukioaikaisiin opintoihin ja vaarana on opiskelijoiden ja opettajien kuormituksen kasvaminen. Toisaalta on mahdollista, että ylioppilastutkinnon painoarvon lisäys voi lisätä opiskelun motivaatiota ja tavoitteellisuutta.

Ennen mahdollista uudistusta olisi tarkoituksenmukaista selvittää tarkemmin, mitkä seurauksia ylioppilastutkinnon painoarvon lisääminen opiskelijavalinnoissa mahdollisesti aiheuttaa. Tämän hetkisen tiedon perusteella avoimia kysymyksiä on useita, kuten muuttuisiko esimerkiksi korkeakouluopintoihin valittujen joukko vai pysyisikö joukko nykyisen kaltaisena ja olisiko opiskelupaikan saaminen vaikeampaa/helpompaa joillekin hakijoille uudistuksen jälkeen.

Ylioppilastutkinnon kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen asetti 9.6.2016 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää ylioppilastutkinnon keskeisiä kehittämistarpeita, sekä tehdä ehdotukset kehittämistoimenpiteiksi (OKM/380/040/2016). Työryhmän

tulee saada työnsä valmiiksi 31.3.2017. Ylioppilastutkinnon kehittämistä valmistelevan työryhmän tarpeisiin pyydämme lisäksi näkemyksiä siitä, miten ylioppilastutkintoa pitäisi näkemyksenne mukaan kehittää.

40. Näkemyksiä ylioppilastutkinnon kehittämisestä

Ylioppilastutkintoon ja lukiokoulutukseen kohdistuu vuosina 2016–2019 suuria muutospaineita. Lukiossa otetaan asteittain käyttöön uusi opetussuunnitelma, ja lisäksi ylioppilastutkinto yksittäisine kokeineen digitalisoituu. Suunnitellessa tulevia muutoksia tutkintoon tai sen painoarvon nostamiseen olisi suunniteltava aika-tila, joka ei kuormita liikaa esimerkiksi opiskelijoita ja opettajia. Tutkinnon seuraava kehitysvaihe voisi ajoittua digitalisoimisen jälkeiseen aikaan.

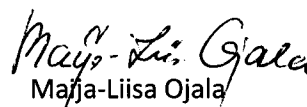
Opetushallituksella on edustus ylioppilastutkinnon kehittämistä pohtivassa opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmässä.

Pääjohtaja

Olli-Pekka Heinonen

Ylitarkastaja

Maja-Liisa Ojala